

Posudek vedoucího diplomové práce Lucie Fialkové

„Koncept Tyché v řeckém románu“

předkládané v roce 2009 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce Lucie Fialkové si klade za cíl rozebrat roli, kterou v řeckém románu hraje Tyché – zčásti jako explicitně jmenovaná božská postava, zčásti jako implicitní princip rýsující se na pozadí dění. V části I autorka nastiňuje základní fakta o helénistickém románu a snaží se velmi rozumně obhájit jeho religionistický význam. Odmítá sice naivní teorie Kerényiho a Merkelbacha, kteří v románech spatřovali zašifrované mysterijní texty, hájí však přesvědčivý názor, že romány mají náboženskou strukturu na rovině narativních schémat a paradigmatických situací, s nimiž pracují. V závěru části I se pak romány snaží zasadit do širšího kontextu vývoje řeckého náboženství (byť tak nečiní zcela uspokojivě). Část II je historickým přehledem starších koncepcí Tyché od epiky až po raně helénistické historiky a filosofy. V části III autorka nejprve analyzuje základní dějové schéma románů, které religionisticky interpretuje (bohužel nepříliš podrobně). Následně pak analyzuje roli, kterou Tyché v románech hraje, a sleduje též její vztah k jiným božstvům. Dospívá k závěru, že v románech zosobňuje osudové boží působení v jeho neprůhlednosti, přesto však není veskrze slepou Štěstěnou, neboť v závěru románu se její zdánlivě nahodilé zásahy ukáží zapadat do promyšleného smysluplného vzorce, v němž se vše obrací k dobrému. V této své podobě je božský řád zpravidla asociován již s některými tradičními Olympany, i Tyché se však při zpětném pohledu jeví jako síla ve svém základu dobrá a uspořádaná. Románovým hrdinům se za všechny chaotickými peripetemi daří nahlédnout hlubší spravedlivý řád, a podněcují tím čtenáře, aby se obdobným způsobem snažili za chaosem nacházet řád i ve vlastních životech.

1) *Struktura argumentace (3 body)*

Základní členění práce je jasné a přehledné. Totéž lze říci i o některých dílčích kapitolách, bohužel však ne o všech. Zvláště v kapitolách pro argumentaci ústředních (I.6, III.2) je argumentace ne zcela propracovaná, vykazuje řadu mezer a logických skoků, jednotlivé myšlenky jsou někdy spíše kladeny vedle sebe nežli opravdu argumentačně propojovány. Zároveň práce nedrží úplně pohromadě jako celek. Část II není plně propojena s částí III (není zcela jasné, v čem všem románové pojetí Tyché na starší koncepci navazuje a čím se od nich liší), část III.1 s částí III.2 (dějové schéma načrtnuté v části III není již dále plně zužitkováno).

2) *Formální úroveň (3 body)*

Po jazykové stránce je práce slušná, překlepů či pravopisných chyb obsahuje jen únosné množství. O něco horší je stránka grafická. Nejsou zejména odsazovány delší citáty, což zvláště v kapitole III.2 činí práci dosti nepřehlednou, zvláště v kombinaci se zbytečně velkým řádkováním (viz např. s. 45). Větší přehlednosti by prospěla též promyšlenější práce s kurzívou, v níž by mohly být kupříkladu v textu zmiňované názvy antických děl. Autorka je ostatně v tomto ohledu nejednotná, neboť např. názvy románů někdy kurzívou uvádí (kap. I.1, I.3); jindy je však klade do uvozovek bez kurzívy (kap. III.2).

Bibliografické odkazy jsou pojaty natolik minimalisticky, že to pro diplomovou práci nepokládám za únosné. Neblahý zvyk neuvádět nakladatele a nerozepisovat křestní jména by snad ještě bylo možno tolerovat. Horší je, že u překladů sekundární literatury schází údaje o překladateli a datu prvního vydání originálu, které čtenáři umožní si příslušná díla zasadit na časovou osu a podle toho

je i náležitě vyhodnotit. U primárních pramenů pro změnu v mnoha případech nejsou uvedeni editoři, jejichž jména jsou ve skutečnosti z celého odkazu nejdůležitější. Naprosto nejednotné jsou odkazy na časopisy: někdy je časopis kurzívou, jindy bez ní, někdy s „in:“, jindy bez něj, někdy je uváděn rozsah stran, jindy nikoli. Krajně nepraktické je v této souvislosti uvádění článků i názvů časopisů kurzívou (viz např. bibliografický odkaz na Tracyho), přehlednější by bylo uvádět články v uvozovkách. Další bibliografické prohřešky jsem vyznačil přímo do textu práce.

Odkazy na primární prameny jsou nejednotné. Liší se zejména metody číslování: někdy je první číslice arabská, jindy římská; ta má navíc někdy za sebou mezeru, jindy nikoli; mnohdy pak scházejí mezery mezi zkratkou díla a paginací. Četné příklady těchto prohřešků lze nalézt v zejména kapitole II.

3) *Práce s prameny (4 body)*

Na úrovni primárních pramenů nelze autorce nic zásadního vytknout. Cituje širokou škálu antických textů, je schopna s nimi pracovat i v originále, odkazuje na ně přesně a často. O něco horší je situace v případě pramenů sekundárních. Samo jejich množství není nijak malé; v tomto ohledu práce všechny nároky dobře splňuje. Méně uspokojivý je nicméně způsob, jímž autorka s těmito prameny pracuje. Na některých místech se nelze zbavit dojmu, že autorka sice na příslušné prameny odkazuje, ale ve skutečnosti se o ně neopírá a jen druhotně se svá tvrzení snaží doplnit dobře znějícími odkazy. Tato tendence je zvláště patrná v kapitole I.6. Díla v ní citovaná jsou často jen obecné práce na různá zmiňovaná témata, nenalezneme v nich však právě ty konkrétní teze, které právě autorka předkládá. Přitom by bezesporu autorce velmi prospělo, kdyby častěji opravdu jen shrnovala myšlenky etablovaných badatelů a nesnažila se všechno vymýšlet sama podle sebe.

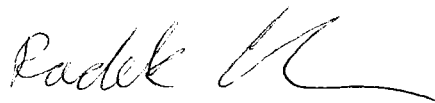
4) *Vlastní přínos (5 bodů)*

Práci nelze upřít snahu o originalitu. Autorka rozhodně jen mechanicky neopakuje teze jiných badatelů, ale pokouší se předkládat vlastní interpretace. Nespokojuje se s analýzou dat, ale má též soustavnou snahu je synteticky spojovat a vyvozovat z nich obecnější závěry. Tuto svou tendenci ovšem bohužel místy poněkud přehání a tíhne k až příliš paušálním soudům, kterým by větší zakotvení v datech dosti prospělo. Zejména její pokusy o zasazení románů do kontextu obecnějšího vývoje řeckého náboženství a společnosti mi připadají poněkud zjednodušující. Podobný podnik by dle mého soudu vyžadoval mnohem větší znalosti z vývoje řeckého náboženství, než jakými autorka disponuje. V těchto případech by paradoxně bylo na místě spíše méně originality než více.

5) *Obecný přesah práce (4 body)*

Autorka se své práci na řadě míst snaží dodat obecnější religionistický rozměr: strukturu románů přirovnává ke struktuře přechodových rituálů, pracuje se zajímavou koncepcí katarze, snaží se obecněji reflektovat pojetí božství v románech i řeckém náboženství jako takovém. Většinu těchto témat ovšem bohužel příliš nerozpracovává, nebo je rozpracovává ne zcela dostačujícím způsobem (tak např. pojetí božství). Příliš málo se také opírá o věrohodnou sekundární teoretickou literaturu, která by jí pro obecnější spekulace poskytla náležitý podklad.

Z těchto všech důvodů navrhuji práci přijmout k obhajobě a hodnotím ji celkovým počtem 19 bodů, tj. jako *dobrou*.

Radek Chlup, PhD.

V Praze, 15. 5. 2009